

Reactie van OVSG op het rapport van Anne Bamford

Het rapport 'Kunst- en cultuureducatie in Vlaanderen' van Anne Bamford werd door OVSG grondig bestudeerd. Graag willen we enkele kritische bedenkingen in de discussie brengen. We doen dit aan de hand van een aantal aanbevelingen die de onderzoekster in haar rapport geeft.

Begrippen kunsteducatie en cultuureducatie, versus muzische vorming en kunstonderwijs

De in het rapport gebruikte begrippen kunst- en cultuureducatie zijn geen gebruikelijke termen in het Vlaamse onderwijs. De onderzoekster stelt overigens zelf dat er over de definitie van de termen in de gespreksgroepen heel wat discussie was.

In het basisonderwijs (eindtermen en leerplannen) wordt de term Muzische Vorming gehanteerd, waarin de vijf domeinen Beeld, Muziek, Beweging, Media en Drama evenwaardig aan bod komen.

In het deeltijds kunstonderwijs wordt uitgediept wat binnen de vijf domeinen van muzische vorming in het leerplichtonderwijs aan kunst- en/of cultuureducatie gebeurt. Dat hoeft niet te betekenen dat iedere jongere een professionele muzikant, acteur, danser of beeldend kunstenaar moet worden. Via kunst en door kunst wordt in het DKO aan de zelfontplooiing van ieder individu gewerkt en worden kansen gegeven om levenslang en levensbreed te leren.

We pleiten er naar aanleiding van dit rapport voor om heldere omschrijvingen vast te leggen voor alle begrippen die in deze context gehanteerd worden: kunsteducatie, cultuureducatie, muzische vorming, creatieve vorming, esthetische opvoeding en erfgoededucatie.

We pleiten er eveneens voor om de opdracht van en de wisselwerking tussen het DKO, het leerplichtonderwijs en de cultuur-educatieve sector duidelijk af te bakenen.

Opdracht deeltijds kunstonderwijs

Het deeltijds kunstonderwijs is een onderdeel van het Vlaamse landschap van kunst- en cultuuronderwijs.

Welke doelstellingen heeft de decreetgever in 1990 aan het DKO opgelegd?

1. Jongeren voorbereiden op het Hoger Kunstonderwijs;
2. Kunst zelf leren beoefenen en het verwerven van een artistieke onafhankelijkheid wat moet leiden tot een actieve kunstbeoefening, individueel of in maatschappelijk verband.
3. Kunst leren ontdekken en begrijpen met als doel geschoolde luisteraars/toeschouwers te vormen.

Het rapport heeft het voornamelijk over de laatste twee doelstellingen.

We willen er graag op wijzen dat het feit of het deeltijds kunstonderwijs al dan niet slaagt in zijn doelstellingen enkel geëvalueerd kan worden door naar die basisdoelstellingen terug te kijken. Als dit de initiële opdracht was, dan kan het DKO hierop aangesproken worden. Uiteraard is onderwijs voortdurend in beweging. Recente evoluties moeten echter eerst in formele doelstellingen gegoten worden vooraleer ze in de praktijk gebracht kunnen worden.

Een van de aanbevelingen van Anne Bamford is *'Er moet een onafhankelijke commissie komen om de rol en de invloed te onderzoeken van de DKO's en om specifieke aanbevelingen te doen voor veranderingen aangezien het huidige systeem per kind duur uitvalt en er niet in slaagt diverse studenten aan te trekken'*.

We willen in de eerste plaats vragen dat een dergelijke commissie de diverse partners uit het DKO raadpleegt: de leraren, de directies, de inrichtende machten, de pedagogische begeleidingsdiensten

en de koepels. Pas dan kan deze commissie in alle onafhankelijkheid tot conclusies komen. Daarbij willen we toch nu al op een aantal elementen wijzen.

- ❑ De curriculumopleiding in het Vlaamse deeltijds kunstonderwijs is uniek in Europa en staat garant voor kwaliteit. Die kwaliteit wordt gegarandeerd door te werken met pedagogisch opgeleide kunstenaars en het hanteren van leerplannen. Daarnaast is er ook de kwaliteitsbewaking door de inspectie en neemt de pedagogische begeleiding initiatieven om de kwaliteit te bevorderen. Ten slotte toetsen meer en meer academies via zelfevaluatie hun werking aan de interne en externe verwachtingen.
- ❑ We menen dat er wel degelijk een democratiseringsproces op gang is gebracht in het DKO. Immers, 1 op 7 leerlingen van het leerplichtonderwijs volgt een studierichting in het DKO. Voor lagereschoolkinderen is dit zelfs 1 op 6.
- ❑ Wat betreft diversiteit in de leerlingenpopulatie en toegankelijkheid doet het rapport twee aanbevelingen.
  - *“Hoewel gelijke kansen erg belangrijk zijn voor de kunsteducatie in Vlaanderen, wordt dit meestal niet bereikt. Een commissie moet worden opgericht met als specifieke taak diversiteit aan te moedigen en toezicht te houden op de problemen van toegankelijkheid.”*
  - *“Culturele instellingen, met inbegrip van DKO's, moeten zich meer richten op kinderen met speciale noden.”*In de eerste plaats onderschrijven we deze doelstellingen. Wat we echter niet in het rapport lezen, is dat het aantrekken van diversiteit in leerlingen niet zo eenvoudig is. De inspanningen die het leerplichtonderwijs hiervoor al gedaan heeft en nog steeds doet, tonen aan dat een evenwichtige verdeling van kansarme leerlingen in scholen niet evident is. Daar komt nog bij dat kansarme jongeren en allochtone leerlingen de stap naar buitenschools leren of naar een jeugdbeweging niet zo gemakkelijk zetten. Voor heel wat kansarme mensen is muzische vorming trouwens geen echt 'leervak'. Als hierover diepgaand sociologisch onderzoek gevoerd zou worden, zou dit het onderwijs kunnen aansporen om op een concrete manier inspanningen te doen om deze groep van kinderen en jongeren de weg naar het DKO te wijzen. Op dit moment kunnen we wel verwijzen naar een aantal succesvolle experimenten in onze academies die kansarme, allochtone jongeren of mensen met een beperking proberen aan te spreken. Wat betreft inclusie zal het deeltijds kunstonderwijs kunnen leren van de manier waarop dit in het leerplichtonderwijs ingevuld wordt.
- ❑ Sedert de invoering van het decreet van 1990 werd het DKO zeer duidelijk gestructureerd en werd het studieaanbod van de verschillende opties en vakken afgestemd op de huidige doelstellingen. De maatschappelijke en technologische evoluties en de zin voor vernieuwing hebben ervoor gezorgd dat er met experimenten wordt proefgedraaid. Dat maakt het DKO tot een innoverend onderwijsniveau. Uit de evaluatie van deze projecten zal blijken welke er in de structuur kunnen worden opgenomen.

Muzische vorming in het basisonderwijs

Reeds geruime tijd wordt het leergebied Muzische vorming in het basisonderwijs door OVSG in de focus geplaatst. Zowel in de pedagogische begeleiding als in het nascholingsaanbod van AVSG is Muzische vorming een bijzonder aandachtspunt. De pedagogische medewerkers beklemtonen vooral de geïntegreerde aanpak van de verschillende domeinen in het leergebied Muzische vorming, namelijk de domeinen beeld, muziek, beweging, drama en media. Nieuw in het basisonderwijs is dat er binnen de contouren van de eindproef voor de leerlingen van het zesde leerjaar een eindproef Muzische vorming toegevoegd wordt. Deze eindproef wordt niet bekeken als een 'toets', maar heeft een sensibiliserende waarde voor de leraren. De kinderen krijgen een muzische totaaltaak waarbinnen één domein centraal gezet wordt, maar met relaties tot de andere domeinen en waar expliciet de relatie met het domein Media wordt geconcretiseerd. Na een eerste evaluatie zijn de

leraren, en in het bijzonder de leerlingen, bijzonder enthousiast over deze taak. Dit biedt voor de pedagogische begeleiding ook mogelijkheden om met de scholen het leergebied Muzische vorming verder te exploreren. Het geeft eveneens kansen om de leerlijnen van muzische vorming nog meer in een verticale samenhang op te bouwen, zodat de leraren van de andere leerjaren en in de kleuterschool nauwer bij muzische vorming betrokken worden.

Voorts worden er verschillende samenwerkingsverbanden tussen de basisschool en het DKO en ook de cultuursector concreet uitgebouwd. Positief in deze werking is dat de leraren basisonderwijs zich meer vertrouwd gaan voelen met de verschillende aspecten van muzische vorming. DKO-leraren, en in een aantal gevallen ook kunstenaars, laten hen kennismaken met belangrijke pedagogisch-didactische aspecten van het leergebied.

Samenwerkingsverbanden

- ❑ In de eerste plaats is er een proces op gang gebracht van samenwerking tussen het deeltijds kunstonderwijs en het leerplichtonderwijs. Momenteel worden volop initiatieven genomen tussen DKO en basisonderwijs. Het project kunstinitiatie is daar een van. In dit project verbreedt de basisschool zich steeds verder en wordt zij in haar opdracht ondersteund door enerzijds het DKO en anderzijds de culturele sector. Deze samenwerkingsverbanden zijn voor OVSG belangrijk en dienen onder meer om kinderen meer kansen te bieden en om hen te laten genieten van een opleiding in het DKO. Als kinderen op school kunnen kennismaken met academies, dan is dat een pluspunt in hun verdere culturele emancipatie. Ook voor kansarme en allochtone jongeren wordt de drempel op die manier verlaagd. Het is voor OVSG belangrijk dat alle onderwijsniveaus volwaardig betrokken worden bij beleidsinitiatieven op dat vlak.
- ❑ Voor wat betreft het secundair onderwijs, moet er nagedacht worden op welke manier de samenwerking met het DKO in het basisonderwijs doorgetrokken kan worden naar het SO.
- ❑ Vanuit onze ervaringen in het basisonderwijs dringen we er nu al op aan dat muzische vorming geen gespecialiseerd vak wordt dat door een specialist gegeven wordt. In het kader van de totale persoonlijkheidsontwikkeling van elk kind is muzische vorming te belangrijk om als apart vak te worden aangeboden. De onderwijzer is volgens ons de best geplaatste persoon om muzische vorming te geven omdat hij de aanleg, de aard, de achtergrond, de mogelijkheden, de inzet, de motivatie van elk kind kent. Dat hij daar door samenwerking ondersteuning bij kan krijgen van leraren uit academies of van kunstenaars, betekent een duidelijke meerwaarde. We vinden dat dit verder ontwikkeld kan worden en vragen ook daarin een grote betrokkenheid.

Conclusie

Het rapport van Anne Bamford nodigt uit om het debat over kunst- en cultuureducatie verder te voeren. Het roept eveneens op om het deeltijds kunstonderwijs als volwaardige partner bij dit debat te betrekken. Zowel de leraren en de directies als de pedagogische begeleidingsdiensten en de koepels kunnen een waardevolle bijdrage leveren in dit debat met de cultuursector en het beleid. Op die manier kunnen we tot goed doordachte opties komen en tot een duidelijke betekenis van het DKO in zowel het onderwijslandschap als in het cultuurlandschap.

We pleiten, nu er een nieuw decreet voor het deeltijds kunstonderwijs in de steigers staat, voor een open discussie over de relatie met het leerplichtonderwijs, de relatie met de cultuursector en de brug naar het hoger kunstonderwijs, uiteraard met respect voor de eigenheid van elk onderwijsniveau en van de cultuursector zelf. Op die manier kan het deeltijds kunstonderwijs zijn maatschappelijke rol ten volle spelen.